

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 17

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Випуск 13

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ імені М. П. Драгоманова

Серія 17
Теорія і практика навчання
та виховання

Випуск 13

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2009

УДК 577.1:543.382:6126.1
ББК 8.902.34
Н 93

Фахове видання ВАК України
(бюлетень № 8, додаток до постанови № 3-05/7 від 30.06.2004.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 8823 від 01.06.2004 р.
Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 4 від 24 грудня 2009 р.)

Редакційна рада:

В. П. Андрущенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (*голова Редакційної ради*)
А. Т. Авдієвський	почесний доктор, професор, академік АПН України
В. П. Бех	доктор філософських наук, професор
В. І. Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г. І. Волинка	доктор філософських наук, професор, академік УАПН (*заступник голови Редакційної ради)*
В. Б. Євтух	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАН України
П. В. Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
І. І. Дробот	доктор історичних наук, професор
М. І. Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л. І. Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О. С. Падалка	доктор педагогічних наук, професор
В. М. Синьов	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
В. К. Сидоренко	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України
М. І. Шкіль	доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України
М. І. Шут	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АПН України
О. Г. Ярошенко	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України

Редакційна колегія:

В. І. Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України (*відповідальний редактор*)
М. С. Севастюк	кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*)
І. Д. Бех	доктор психологічних наук, професор
А. Й. Капська	доктор педагогічних наук, професор
В. М. Махінов	кандидат педагогічних наук, професор
В. В. Обозний	доктор педагогічних наук, професор
Ю. Д. Руденко	доктор педагогічних наук, професор
В. К. Сидоренко	доктор педагогічних наук, професор
С. В. Страшко	кандидат біологічних наук, професор
І. М. Шапошнікова	кандидат педагогічних наук, професор
О. Г. Ярошенко	доктор педагогічних наук, професор

Н 93 **Науковий часопис** НПУ імені М. П. Драгоманова . *Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання.* – Вип. 13 : збірник наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 237 с.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів ВНЗ та співробітників наукових установ України з питань педагогіки, методики та технології навчання і виховання.

Для викладачів та студентів педагогічних навчальних закладів, науковців та практичних працівників

© Автори статей, 2009
© Редакційна рада, 2009
© НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009.

Keywords: *psychological readiness, reflective technology, principles, abilities, motivation, self-development conditions.*

Севастюк М. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано необхідність пошуку нової моделі професійної підготовки, в основі якої лежить особистісний і професійний розвиток учителя, де вчтель виступає суб'єктом власного професійного становлення.

Ключові слова: *професійно-педагогічна підготовка, професійний розвиток, личносно-профессиональное розвиток, професійний саморозвиток студентів.*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що основною метою і пріоритетами розвитку освіти є її особистісна орієнтація, формування вчителя як професіонала, його трудової і моральної мотивації, активної професійної позиції, забезпечення педагогічних умов для професійної самореалізації [1]. Дані завдання вимагають переглянути традиційні уявлення про розвиток особистості вчителя, звернути увагу на його "внутрішній світ", спонукальні сили. З'ясування зовнішніх, об'єктивних факторів і внутрішніх суб'єктивних умов професійного розвитку вчителя необхідні для розв'язання проблеми педагогічного керівництва цим процесом.

В сучасних умовах посилюється увага до підвищення якості професійної підготовки вчителів. Аналіз теоретичних досліджень із проблеми педагогічної підготовки з'ясував посилення уваги дослідників до питань філософії освіти (В.П. Андрущенко, І. А. Зязюн, Б. М. Кедров, С. Ф. Клепко, В. Г. Кремень, В. І. Луговий, В. С. Лутай та ін.), дослідження змісту, методів та засобів професійної підготовки (А. М. Алексюк, В. І. Бондар, О. О. Горська, П. М. Гусак, В. І. Євдокимов, А. Й. Капська, О. М. Пєхота, М. І. Шкіль, О. Г. Ярошенко та ін.), системи психолого-педагогічної та методичної підготовки (К. Б. Авраменко, Н. М. Дем'яненко, О. Я. Савченко, С. О. Сисоєва, Л. О. Хомич та ін).

Незважаючи на значні теоретичні розвідки даної проблеми, на практиці існують ряд суперечностей, які гальмують розвиток педагогічної освіти, зокрема:

– між вимогою до особистості і діяльності педагога та фактичним рівнем його підготовки до виконання соціальних і професійних функцій;

– між масово-репродуктивною підготовкою вчителя та індивідуально-творчим характером його діяльності;

– між існуючою технологічною структурою педагогічного процесу в системі професійної підготовки та потребою суспільства у вчителі, який володіє творчою активністю, самостійністю, проблемним стилем мислення;

– між неперервним збільшенням об'єму навчального матеріалу, необхідного для підготовки вчителя та часом, відведеним на його засвоєння, різними можливостями студентів.

Вирішення зазначених протиріч вимагає удосконалення процесу професійної

педагогічної підготовки, перегляду проблем професійної підготовки майбутніх учителів. В психолого-педагогічній літературі *професійно-педагогічна підготовка* розглядається як процес привласнення знань, умінь, навичок, способів дій в системі професійної освіти, необхідних для здійснення того або іншого виду професійної діяльності [2].

За поглядами багатьох науковців [3,4,5,6,7], існуюча традиційна підготовка вчителя здебільшого спрямовується на теоретичне осмислення студентами сутності навчально-виховного процесу, на засвоєння системи педагогічних знань, вмінь та навичок, формування професійно-педагогічних компетентностей. Відбувається значне захоплення теоретичною підготовкою за рахунок розвитку особистісних якостей, усередненим підходом до підготовки вчителів.

Внутрішніми причинами такого явища є те, що традиційна підготовка вчителя ґрунтується на соціоцентричному підході (педагогічна дія ззовні на внутрішній світ особи, нав'язування їй вироблених суспільством способів діяльності і оцінок), в умовах якого метою розвитку особистості є її соціалізація і професіоналізація з позицій максимальної суспільної користі. Даний підхід базується на положенні, що зовнішнє безпосередньо формує внутрішнє. В цьому випадку той, хто навчається, потрапляє під визначення "об'єкт", яким можна управляти за допомогою зовнішніх впливів, соціально заданих стандартів і нормативів.

Розглядаючи професійно-педагогічну підготовку студентів вищих навчальних закладів у рамках такої системи освіти, необхідно відзначити, що жорстка, раз і назавжди встановлена технологія навчання стримує розвиток особистості майбутнього вчителя, становлення його як активного суб'єкта своєї професійної діяльності.

Протилежна їй, гуманістична орієнтація професійної підготовки вчителя, передбачає зміну пріоритетів:

– Мети підготовки – на актуалізацію та розвиток особистості майбутнього фахівця;

– Змісту підготовки – на поєднання освітнього стандарта, який зорієнтований на підготовку висококваліфікованого спеціаліста та потребів, інтересів, можливостей студентів;

– Навчальних технологій підготовки – на особистісний досвід та інтереси студентів, орієнтацію їх на постійну роботу над собою, самопізнання, самореалізацію та самовдосконалення. [3].

Особистісно зорієнтований підхід у професійній підготовці розглядає студента як рівноправного суб'єкта навчальної взаємодії, тому навчання орієнтується не лише на предмет, що вивчається, але й на особистість студента, його індивідуальні особливості, потреби та інтереси, на стимулювання і підтримку процесу самореалізації кожним студентом себе як особистості. За цих умов пріоритетною стає стратегія розвитку, яка має на увазі розвиток потенціалу особистості, зростання творчої активності, самоактуалізацію.

Професійна підготовка майбутнього вчителя переносить увагу на особистість людини, систему її цінностей. Проте це не означає нехтуванням підготовкою до професійної праці вчителя, а включає вимогу розглядати її крізь призму потреб, інтересів, прагнень особистості. Гуманізація вищої педагогічної освіти не ставить під сумнів значення професійних знань, умінь,і навичок, але визначає їх як засобів, інструментів самореалізації особистості в процесі оволодіння майбутньою професією.

Таким чином, реалізація ідеї підготовки вчителя з позицій гуманістичної педагогіки дозволяє розглянути в якості її результату та умови професійний розвиток та саморозвиток студента. Виникає нове бачення сутності професійної підготовки майбутнього вчителя як неперервного професійного розвитку.

Проте система підготовки педагогічних кадрів в Україні до недавнього часу на всіх етапах була орієнтована переважно на формування і розвиток окремих структурних компонентів особистості майбутнього вчителя, корекцію окремих індивідуальних особливостей, вказуючих на просування в професійному розвитку. Розвиток, а тим більше саморозвиток особи як цілісний, якісно своєрідний феномен педагогічної дійсності, практично не розглядався.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності пошуку нової моделі професійної підготовки, в основі якої лежить особистісний та професійний розвиток фахівця, в якому особистість виступає суб'єктом власного професійного становлення

Сучасними теоріями професіоналізації відокремлюються два основних підходи до визначення її суті. Перший підхід пов'язаний з "оволодінням", "присвоєнням" даної системи діяльності, з "вписуванням" людини в систему вимог даної діяльності. Другий підхід пов'язаний із розвитком та саморозвитком особистості.

Це дозволяє ставити питання про переорієнтацію всієї системи на професійний розвиток та саморозвиток конкретного студента, розвиток його професійних інтересів та потреб, створення умов, спрямованих на розкриття і розвиток загальних і спеціальних здібностей, позитивну самореалізацію як у навчальній, так і професійній діяльності.

Сучасні вимоги до професіоналізму вчителя формують нове бачення такого феномену як професійний розвиток та саморозвиток. Розглянемо характеристику необхідних для нашого дослідження понять "розвиток", "професійний розвиток", "особистісно-професійний розвиток".

В педагогічних словниках та довідниках, підручниках та посібниках з педагогіки, науково-методичній літературі не існує поняття професійного розвитку та саморозвитку, не розкривається значення цього процесу для забезпечення його успіху в житті та професійній кар'єрі. ому виникає необхідність розгляду даного питання у філософській та психологічній літературі.

Як філософська категорія *"розвиток"* виражає процес послідовних, незворотних внутрішніх і зовнішніх змін, який характеризується переходом від нищих до вищих рівнів і форм життєдіяльності людини. Ознаками розвитку є виникнення якісно нового об'єкту (чи його стану), спрямованість, незворотність, закономірність, єдність кількісних та якісних змін, обумовленість зовнішніми та внутрішніми чинниками, взаємозв'язок прогресу та регресу, циклічність, нерівномірність. На відміну від більш поширеної у педагогіці категорії "формування", у якій переважають зовнішні впливи, соціальнозадані стандарти і нормативи, безпосереднє управління процесом, у розвитку звертається більша увага на внутрішню активність системи.

Поняття розвитку найбільш властиве психологічній науці. В роботах сучасних науковців-психологів поняття "розвиток" охоплює ті зміни, які відбуваються в мисленні, поведінці людини як результат біологічних процесів організму і впливів навколишнього середовища. Розвиток виступає як процес, кожній стадії якого "притаманні риси фізичного розвитку, власна структура психічної діяльності, власні особливості внутрішніх зв'язків психічних процесів і властивостей особистості, її взаємозв'язків з навколишнім середовищем" (Г.С. Костюк). Власне під розвитком особистості науковці розуміють процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті її соціалізації та виховання. Відповідно до нього розвиток особистості професіонала – це процес формування професійний якостей особистості в результаті соціалізації та професійного становлення. У вітчизняній психолого-педагогічній науці найбільш популярним і розповсюдженим є підхід,

згідно з яким провідну роль у розвитку особистості професіонала відіграють професійне навчання та виховання, тобто зовнішні соціальні фактори. Недостатню роль відводиться внутрішній детермінації професійного розвитку особистості педагога.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість з'ясувати неоднозначне розуміння поняття *професійний розвиток*. Так, Т.В. Кудрявцев розглядає його як "тривалий процес розвитку особистості з початку формування професійних намірів до повної реалізації себе в професійній діяльності". В даному випадку професійний розвиток характеризується як тривалий, неперервний процес, який відбувається протягом всього життя особистості, включаючи довузівський, вузівський та післявузівський етапи.

Е. Ф. Зеєр [6] визначає професійний розвиток як "тривалий процес взаємодії особистості і професії, в якому розвиток особистості пов'язаний з розвитком індивідуально-психологічних особливостей спеціаліста і відбувається у відповідності з оптимальними заходами якісного виконання професійної діяльності". У даному визначенні поданий змістовий аналіз даного поняття, який включає два вектори розвитку – розвитку професійної діяльності, який відбувається через засвоєння знань, умінь та навичок, формування професійної поведінки, з іншої сторони – розвитку суб'єкта даної діяльності – особистості фахівця, що включає розвиток спрямованості, компетентності, професійної важливих якостей, професійно значущих властивостей.

З метою поєднання вищеназваних векторів розвитку психологами А. О. Деркач, Н. В. Кузьміною, А. К. Марковою, Л. М. Мітіною було запропоновано поняття *особистісно-професійний розвиток*, який включає розвиток професіоналізму особистості та розвиток професіоналізму діяльності. В особистісно-професійному розвиткові необхідно відзначити стійкий зв'язок між складовими, сутність якого полягає в тому, що з одного боку, риси особистості того, хто працює, суттєво впливають на процес і результати професійної діяльності, з іншого, – процес формування особистості відбувається саме під впливом професійної діяльності.

Досідниця Л. М. Мітина [7] звертає увагу, що в основі взаємозв'язку професійного та особистісного розвитку лежить принцип саморозвитку, який призводить до самореалізації в професійній діяльності. Тому професійний розвиток дослідниця розглядає як безперервний процес самопроектування особистості.

В дослідження В. І. Слободчикова [5] професійний розвиток розглядається як зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, професійних знань та умінь, активне якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу, яке призводить до принципово нового його устрою та способу життєдіяльності – творчої самореалізації в професії. В даному визначенні підкреслюється суб'єктність фахівця по здійсненню саморозвитку як основи, стимулу професійного та особистісного розвитку.

А. О. Деркач [4] професійний розвиток розглядає як "творче самопроектування себе як особистості професіонала, яке виявляється у формуванні у собі відсутніх раніше психологічних і професійних якостей, а не просто збільшення наявних на попередніх етапах якостей; самобудівництво, самотворення, досягнення вершин "акме" розвитку власної особистості". Дане твердження розходиться із існуючою системою підготовки, в якій професійний розвиток не виступає внутрішнім особистісним завданням, а відбувається під впливом зовнішніх вимог. Це передусім пояснюється домінуванням застарілої авторитарної, педоцентричної, а не нової – гуманітарної, особистісно-орієнтованої парадигми в організації професійної підготовки. По-друге, зміст і технології педагогічної освіти не орієнтовані на формування потреби в саморозвитку, а сама професійна підготовка не розглядається як

система проектування процесу професійного становлення спеціаліста.

Учені-акмеологи (Деркач А. О., Кузьміна Н. В., Маркова А. К.) роблять висновок, що для прогресивного розвитку особистості педагога як професіонала необхідна органічна єдність процесів професійного виховання, соціалізації, і водночас процесів професійного самовиховання і саморозвитку. Пояснюють вони це тим, що не тільки добре організовані розвивальні умови середовища сприяють повноцінному професійному розвитку особистості педагога, оскільки вони є лише передумовою, можливістю, яку особистість повинна перетворювати в необхідність та дійсність. Особистість педагога повинна сама стати активною, перебувати в постійному процесі самопізнання, самовдосконалення і самоактуалізації.

***Таким чином**, професійний розвиток* – це зростання, становлення професійних знань та вмінь, професійно значущих якостей особистості, активне якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу, яке призводить до її творчої самореалізації у професії.

В сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється значна увага підготовці студентів у межах особистісно-професійного становлення майбутнього спеціаліста. Про поглиблення сутності професійної підготовки студентів свідчать роботи В. Бондар, В. І. Євдокимова, В. Лозової, О. Пєхоти, І. Ф. Прокопенка, С. Сисоєва та інших, розширюються дослідження особистісно-орієнтованого навчання (С. Архангельський, Г. Балл, І. Бєх, А. Бойко, А. Вербицький, В. Давидов, М. Євтух, М. Кларін, О. Леонтьєв, Н. Кузьміна, А. Маркова, С. Максименко, В. Рибалко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, І. Якіманська), особистісно-діяльнісного підходу (А. Алексюк, В. Беспалько, В. Давидов, Т. Старожек, Т. Ящур), в яких особистісна і професіональна складові розглядаються в тісному взаємозв'язку як основні структурні компоненти.

Розробка ідеї професійного розвитку у системі підготовки майбутнього вчителя потребує аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури з цієї проблеми. Узагальнюючи роботи, у яких розкрито ці питання, можна виділити кілька напрямів: визначення сутності професійного розвитку як психологічної категорії (Е. Ф. Зеєр, Деркач А. О., Кузьміна Н. В., Маркова А. К.); розкриття загальних питань проблеми формування особистості вчителя (С. Архангельський, С. Гончаренко, В. Гриньова, І. Зязюн, М. Євтух, М. Кузьміна, Н. Нічкало, О. Пєхота, С. Сисоєва, В. Сластьонін, Р. Хмелюк, А. Щербаков та інші), аналіз проблем становлення студента як суб'єкта власного розвитку (Деркач А. О., Кузьміна Н. В., Маркова А. К., Сластьонін В. О.).

У дослідженні проблеми професійного розвитку було відокремлено дві проблеми. Перша полягала у тому, що довгий час питання професійного розвитку розглядались у психологічних дослідженнях [4,5,6,7]. Із запровадженням особистісно-орієнтованого підходу у професійній підготовці вчителя відбувається переростання проблеми із вузькоспеціальної в загальнопедагогічну. Це пояснюється тим, що метою сучасної підготовки фахівця у вузі стає не лише формування спеціаліста, а і його професійно-особистісний розвиток та виникнення необхідності його ефективного управління.

Друга проблема стосується часових меж вивчення даного питання. Найбільш розповсюдженим було вивчення змісту та рівнів професійного розвитку особистості, яка володіє певною професією та її удосконалення в закладах підвищення кваліфікації. Однак, з метою підготовки вчителів до професійного розвитку та саморозвитку дана проблема повинна вирішуватися вже під час підготовки фахівців.

Це збігається з позицією І. А. Зязюн [8] про необхідність розробки концепції

неперервної педагогічної освіти, за якою ще в період вузівської підготовки студент повинен отримати досвід суб'єктності, розвивати здібності до рефлексії, самоуправління своїм професійним розвитком.

Нова стратегія підготовки майбутнього вчителя, в основі якої лежить його професійний розвиток, змінює орієнтацію освітнього процесу:

по-перше, на особистісний рівень оволодіння педагогічною професією, здійснення моніторингу професійного зростання педагога, створення умов для проектування траєкторії індивідуального розвитку;

по-друге, на розвиток суб'єктності майбутнього вчителя і підготовки його до здійснення професійного саморозвитку, формування у педагогів потреби бути суб'єктом власного професійного становлення, стимулювати самоосвіту.

Розглянемо способи досягнення даних підходів до професійної підготовки фахівців.

Удосконалення професійної підготовки вчителів та спрямування її на професійний розвиток студентів по-новому ставить проблему особистісного розвитку, дослідження *професійно-важливих якостей студентів*. Якщо раніше ця проблема вирішувалась у плані визначення і оцінки професійно-важливих якостей, то зараз акцент робиться на їх формуванні та розвитку. Особливо дана проблема стосується підготовки вчителя початкової школи. Адже він виступає одночасно і вчителем, і вихователем, і організатором діяльності дітей та активним учасником спілкування з учнями, їх батьками, колегами. Функції професійної діяльності вчителя початкової школи навіть ширші, ніж вчителя-предметника, так як він завжди працює класним керівником і викладає більшу кількість різнопрофільних предметів.

Сучасне навчання не достатню увагу приділяє особистості майбутнього вчителя. Це пояснюється тим, що студенти, як правило, погано уявляють собі сильні та слабкі сторони своєї особистості, не знають і не використовують потенційні можливості. Тому спроби саморозвитку частіше всього вони спрямовують на накопичення знань, а не на розвиток якостей, необхідних для педагогічної діяльності.

З метою ефективного формування особистості вчителя і реалізації особистісного підходу в його професійній підготовці у навчальному процесі повинні застосовуватися *різного виду тренінги, професійно-орієнтовані ігрові методики, розвиваючі вправи.* На сьогоднішній день їх відсоток у професійній підготовці вчителя дуже незначний.

Професійний розвиток як "проектування особистості", її "формотворення", згідно з поглядами Л. М. Мітіної відбувається внаслідок вирішення суперечностей між досягнутим рівнем розвитку особистості і тими вимогами, що ставить професійна діяльність до вже сформованих знань, умінь, індивідуально-психічних властивостей особливості. Неоднаковість попереднього рівня ставить питання про *власну освітню траєкторію особистого росту майбутнього фахівця.*

Посилення уваги до професійного розвитку у процесі професійної підготовки по-новому ставить питання *про розвиток суб'єктності майбутнього вчителя і підготовки його до здійснення професійного саморозвитку.*

Розробка державних стандартів фахової підготовки посилює увагу до пошуку способів збільшення міри суб'єктності майбутніх спеціалістів у процесі свого саморозвитку, а також вивчення процесів саморегуляції в системі професійного становлення. Як зазначає В. І. Бондар, "важливою складовою системи підготовки майбутнього вчителя є свідоме "вирощування" у собі професіонала", а провідною у процесі підготовки стає ідея авто дидактичного забезпечення формування особистості професіонала як внутрішнього

освітнього "вирощування" і розвитку "Я–концепції". Дана ідея вимагає свого розроблення та впровадження у навчальний процес ВНЗ. Управління професійним розвитком можливе за умови сформованості у майбутнього фахівця *готовності до професійного саморозвитку*, що визначається як здатність майбутнього педагога здійснювати цілеспрямовану рефлексивну діяльність, пов'язану з прогнозуванням і реалізацією якісних змін своєї особистості. Формування готовності до професійного саморозвитку, індивідуалізація підготовки студентів недостатньо впроваджені у навчальний процес вищої школи.

Таким чином, зміна освітньої парадигми все більше уваги приділяє особистості професіонала та змінює ставлення до студента не як до об'єкта навчання і професійної підготовки, а суб'єкта даного процесу.

За цих умов особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя виступає не лише метою (результатом), а й умовою успішної професійної підготовки, оскільки він впливає на підвищення рівня мотивації та активності майбутнього вчителя у його професійному становленні. Педагог стає суб'єктом власного професійного становлення, що виявляється в керівництві власним професійним становленням, в результаті чого підвищується активність та відповідальність за професійний розвиток.

Проте якісно нового рівня діяльності вищої школи, педагогічної освіти як частини, дозволяє добитися тільки системне вирішення проблеми, підхід до нього не з позицій приватних змістовних і організаційних змін, а з позицій нової парадигми освіти як системи фундаментальних методологічних принципів, що передбачає глобальні змістові і технологічні перетворення. Стратегією сучасної педагогічної освіти має бути установка на професійний розвиток і саморозвиток вчителя, при реалізації якої він зможе вільно орієнтуватися в складних соціокультурних обставинах, науково обґрунтовано переймати на себе відповідальність за освіту, виховання і розвиток іншої людини.

Нова стратегія підготовки змінює всі її компоненти: мету, зміст, форми та методи здійснення, самих учасників цього процесу.

Метою професійної підготовки стає особистісний і професійний розвиток. Дана спрямованість освіти змінює місце суб'єкта навчання, а саме вимагає суб'єктної активної студента, яка виражається у самовдосконаленні, самоосвіті, саморозвитку, самоактуалізації, самовизначенні. Розвиток стає можливим за умови, коли професійна діяльність набуває особистісного змісту, стає домінантною.

В змісті та технології навчання звертається увага на соціально-професійні особливості особистості. Вони стають факторами професійного розвитку. Дана обставина призводить до зміни орієнтації професійної освіти на індивідуальну траєкторію розвитку особистості.

Обов'язковою умовою такої підготовки стає співпраця викладачів та студентів, їх взаємодія, створення гуманного освітнього середовища. Змінюються підходи до оцінювання професійної підготовки. Результатами навчання стають не лише нормативні вимоги (стандарти), а і вимоги до самовизначення, самоосвіти, самостійності, самоздійснення. Критеріями ефективності організації професійної освіти виступають параметри особистісного і професійного розвитку. Оцінка цих параметрів можлива в процесі моніторингу професійного становлення особистості.

Висновки. Розглядаючи організацію професійно-педагогічної підготовки студентів можна відзначити наступне:

1. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства важливою є проблема підготовка майбутнього вчителя як активного суб'єкта діяльності, як зрілої особистості з розвиненими професійно важливими якостями.

2. Лише системне вирішення проблеми педагогічної освіти, підхід до неї не з позицій приватних змістовних і організаційних змін, а з позицій нової парадигми освіти як системи фундаментальних методологічних принципів дозволить досягти нового рівня діяльності вищої школи.

3. Нова система підготовки фахівців повинна включати готовність до виконання професійних обов'язків (систему компетенцій і компетентностей) і особистісно-професійні якості, наявність яких гарантує професійний успіх.

4. Ефективним засобом впровадження даної моделі у існуючу систему підготовки майбутнього вчителя є розробка ідеї педагогічного управління процесом професійного розвитку студента.

Використана література:

1. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 6. – С. 2-4.
2. Энциклопедия профессионального образования : в 3-х т. / под ред. С. Я. Батышева. – М. : АПО, 1999. – 488 с.
3. *Пехота Е. Н.* Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя. Дис. … д-ра пед. наук. – К., 1997. – 534 с.
4. *Деркач А. А.* Акмеология :ученик / под общ. ред. А. А. Деркача – М., 2002. – 630 с.
5. *Слободчиков В. И., Исаев Е. И.* Основы психологической антропологи. Словарь-справочник по педагогике / авт-сост. В. А. Мижериков ; под общ. ред. П. И. Пидкасистого. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 448 с.
6. *Зеер Э. Ф.* Психология личностно-ориентированного профессионального образования. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2000. – 258 с.
7. *Митина Л. М.* Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях // Вопросы психологии. – 1997. – № 44. – С. 28-34.
8. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.

Севастюк М. С. Профессиональное развитие будущего учителя как новая стратегия педагогического образования.

В статье обосновано необходимость поиска новой модели профессиональной подготовки, в основе которой лежит личностное и профессиональное развитие учителя, в котором учитель выступает субъектом собственного профессионального становления.

Ключевые слова: *профессионально-педагогическая подготовка, профессиональное развитие, личносно-профессиональное развитие, профессиональное саморазвитие студентов.*

Sevastyuk M. S. Professional development of future teacher as a new strategy for teacher education.

The article justified the need to find a new model of training, which is based on personal and professional development of teachers, in which teachers are subjects of their own professional development.

Keywords: *vocational and teacher training, professional development, personality-professional development, professional self-development of students.*